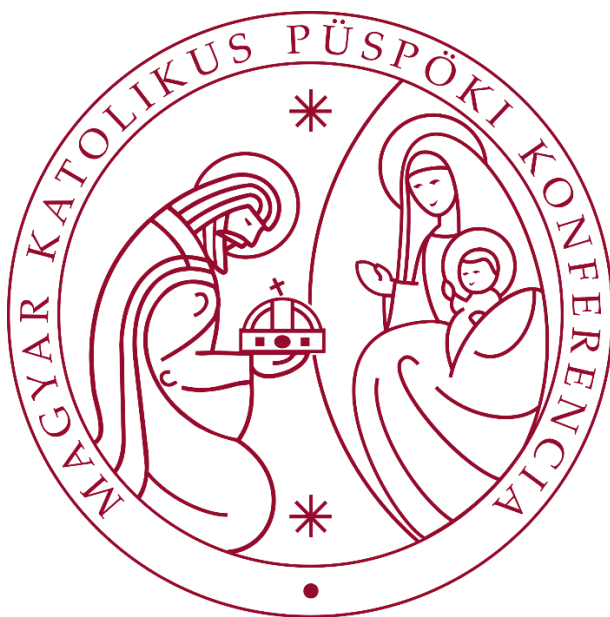

SZINÓDUSI ZÁRÓDOKUMENTUM

BEVEZETŐ

Ferenc pápa 2023-ra hirdette meg a XVI. Rendes Püspöki Szinódust, amelynek fő témája a Katolikus Egyház szinodális jellege, amely három pilléren nyugszik: közösség, részvétel és küldetés. Szentatyánk fontosnak tartotta, hogy minden ember lehetőséget kapjon a Szentlélek vezetése alatt véleményének és tapasztalatainak megosztására, ezáltal egy olyan felkészülési folyamat részévé váljon, amelyet a meghallgatás és a találkozás kegyelmi időszakaként élhet meg.

2021. október 10-én a Szentatya ünnepélyes szentmisét mutatott be a Szent Péter Bazilikában a Püspöki Szinódushoz vezető folyamat megnyitása alkalmából, amelyet a magyar egyházmegyékben a szinódus egyházmegyei szakaszának ünnepélyes megnyitása követett. Az egyházmegyei szinódusok eredményét összegző, jelen dokumentumot a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia 2022. évi nyári, rendes ülésén fogadta el.

AZ EGYHÁZ ÉS A TÁRSADALOM: TÁRSAKKÉNT AZ ÚTON

Krisztusnak és az Ő Egyházának viszonya az útitársak bensőséges kapcsolatát jeleníti meg (Evangélii gaudium 23), ahol a Szentlélek ereje által Isten népe együtt vándorol és közösségbe gyűlik egybe azért, hogy az evangéliumot hirdesse (Vademecum 1.2). A II. Vatikáni Zsinat szavai szerint, az Egyház „jele és eszköze az Istennel való bensőséges egyesülésnek és az egész emberi nem egységének” (Lumen gentium 1), ezért lényegéből fakadóan párbeszédet kezdeményez az emberek nagy családjával és fölkínálja az őszinte együttműködését az egyetemes testvériség létrehozásához, egyben feltárja az ember magasztos hivatását, amely Isten terve szerint az örök életben éri el a beteljesedést (Gaudium et spes 2-3).

Az Egyház apostoli küldetése valamennyi emberhez szól és ennek a missziós küldetésnek külön hangsúlyt ad a szinodális felkészülés azon felhívása, hogy ennek során ne csak azok legyenek megszólítva, akik látható módon is kifejezésre juttatják az Egyházhoz tartozásukat hitük megvallásával és a szentségekhez való járulással, hanem valamennyi embertársunk.

Szeretnénk hangsúlyozni, hogy az Egyház kettős természetű: intézményes és látható valóság, ugyanakkor több is ennél: az üdvösség jele és eszköze az egész világ számára. Örömteli volt ezért azt tapasztalni, hogy a válaszadók az Egyházat elsősorban nem intézményként,

hanem a hit és a közösség megtapasztalásának helyeként szemlélik és akarják látni: a hívek az Egyháztól az igazság határozott, világos és szelíd képviselőjét várják, az Egyház életében pedig valódi és gyümölcsözően együttműködő részvételt a kölcsönös bizalom légkörében és a konstruktív konfliktusmegoldás igényével. A hívő keresztény küldetése az, hogy az Egyház életében aktív és minőségi módon vegyen részt: ezt a részvételt lehet és kell is tanulni és tanítani.

Túl kell lépünk a látható valóság megőrzésén és tudatában kell lennünk annak, hogy Jézusnak az apostolokra bízott küldetése („Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek.” Mt 28,19) nemcsak a püspökök és a papok feladata, hanem Krisztus valamennyi tanítványának egyetemes hivatása: nemcsak azok haladnak együtt, akik együtt dicsérik az Istent, követik útmutatásait, hirdetik igéit, hanem a szinódus kapcsán egy mélyebb Istentalálkozásra hívjuk azon keresztény testvéreinket is, akik ritkábban vagy inkább csak külső formákban élik meg a hitüket, emellett különösen is azokhoz fordulva, akik családi környezetük, élethelyzetük miatt talán úgy érzik, hogy életállapotuk miatt távolabb vannak a keresztény közösségtől, és nem találnak benne elfogadást és otthont.

Ezért arra biztatjuk valamennyi keresztény testvérünket, hogy vállaljanak nagyobb részt az Egyház missziós küldetésében. Fontosnak tartjuk és tartsa küldetésének Jézus minden követője a periférián élők megszólítását: szem előtt tartva azt is, hogy sokszor nehéz elérni ezeket a testvéreinket, mert a szokásosnál több munkát és hozzáértést igényel a velük való minőségi kapcsolatteremtés helyzetük megismerése, kezelése. Erre sokszor a lelkipásztoroknak nincs elegendő erejük és nincsenek is kiképezve az ilyen, sokszor szociális és egyéb ismereteket igénylő területekre: e téren különösen is fontosnak bizonyulhat a világi hívek nagyobb szerepvállalása. A periférián élők számára élethelyzetük miatt sokszor nehezebb a bekapcsolódás a vallásgyakorlás intézményes formáiba és kereteibe, de nem hagyva figyelmen kívül azt sem, hogy a meghívás és a megszólítás kétoldalú: a változás és a belső megújulás a meghívásra adott igénlő válasszal folytatódik.

Újra meg kell találnunk a kapcsolódási pontokat a különböző életállapotú és -korú emberekhez a humán- és a társadalomtudományok felismeréseinek recepciójával. El kell érnünk egy közérthetőbb, életközelibb, embertársaink örömeire és gondjaira érzékenyebb kommunikációs kultúrát az igehirdetésben és a lelkipásztorkodásban, azért, hogy mindenki számára befogadható legyen az evangélium egyetemes örömhíre.

A PAPOK KÜLDETÉSE

„... a funkcionális közösségek például jól szervezettek, de hiányzik belőlük a lelkesedés, minden a helyén van, de hiányzik a lélek tüze. Ahol van élet, lelkesedés, vágy arra, hogy Krisztust elvigyék másokhoz, ott valódi hivatások születnek. Még azokon a plébániákon is, ahol a papok nem túl elkötelezettek és örömet sugárzóak, a közösség testvéri és buzgó élete az, amely felkelti a vágyat, hogy teljesen Istennek és az evangelizációnak szenteljük magunkat, különösen, ha ez az eleven közösség kitartóan imádkozik a hivatásokért, és van bátorsága, hogy a fiataloknak a megszentelődés e különleges útját ajánlja.” (Ferenc pápa beszéde „A papság fundamentális teológiája” szimpózium résztvevőihez, 2022. február 17.)

Nap mint nap tapasztalhatjuk, hogy hazánkban is az evangélium hirdetése előtt nagy kihívást jelent az egyre erősödő szekularizáció, az individualizmus és az intézményes vallással szemben érzett közönyösség. A templomba rendszeresen járó hívek lélekszáma hazánkban és Európa szerte csökken, amelyet a koronavírus járvány még inkább felerősített.

A szinodális visszajelzések tükrében emellett az is tapasztalható, hogy sokszor még a vallásukat gyakorló híveknek is kevés ismeretük van arról, hogy hogyan, milyen rendező elvek, prioritások mentén folyik egy pap élete. Ugyanakkor a társadalmi és egyházi mikrokörnyezet sokszor elégtelenül meghatározott elképzeléssel rendelkezik arra nézve, hogy miként kellene lelkipásztori

szolgálatot teljesíteni, ám ez az elképzelés sokszor nem egyezik azzal, amit a lelkipásztor saját hivatásáról vall vagy amire a realitások kényszerítik.

A plébános, mint a plébániai közösség feje irányít és a vezető funkció szükségképpen felelősséggel jár, ami nem szabad, hogy a világ felé való nyitottságot és a hívek felé táplált élő kapcsolatot háttérbe szorítsa. Ha ezen célok egysége a gyakorlatban megvalósul, akkor remélhető, hogy a papi egyedüllét veszélye és a klerikalizmus kísértése is kiküszöbölhetővé válik. Érzékelhető ugyanis, hogy a lelkipásztorok számára valós veszély az elmagányosodás, a szenvedélybetegségek kialakulása, illetve a túlterheltség miatti kiégés vagy akár a hivatás elhagyása. A papi hivatást meghalló és azt elfogadó fiatalok általánosságban tekintve napjainkban nehezebben hozzák meg a végleges döntést, ezért elsősorban a helyi lelkipásztor részéről nagy szükségük van hiteles papi példára, akinek hivatásából öröm sugárzik.

A hivatás megőrzése szempontjából elengedhetetlen az imaélet rendszeressége, a lelkivezetés, a lelkigyakorlatok, az életvitelbeli igényesség, megerősítő, ha találkozhatnak a főpástorral és érezhetik személyes törődését, odafigyelését és támogatását.

A papság vezető szerepéből adódóan nem mindig kap visszajelzést, amikor szüksége lenne rá (akár megerősítő, akár javító célzattal), emellett összegyeházi szinten fontos lenne a rendelkezésre álló erőforrások és személyi adottságok észszerű és az evangelizáció céljának leginkább megfelelő felhasználása, reflektálva a változó demográfiai folyamatokra és figyelembe véve, hogy a lelkipásztorkodó papság ne legyen adminisztrációs feladatokkal túlterhelve és ne kelljen olyan feladatokat vállalnia, amelyek erejét és figyelmét elvonhatják a szent szolgálattól.

A VILÁGI HÍVEK KÜLDETÉSE

„Nincs hely a tétlenség számára, amikor mindannyiunkra oly sok munka vár az Úr szőlőjében. A „szőlősgazda” még nyomatékosabban ismétli: „Menjetek ti is a szőlőmbe!” Az Úr hangja bizonyára minden keresztény lelke mélyén fölhangzik, aki a hit és a keresztény beavatás szentségei által hasonlónak válik Krisztushoz, élő tagként épül az Egyházba, és tevékeny alanya üdvözítő küldetésének.” (Christifideles laici 3) Szent II. János Pál pápa apostoli buzdításának sorai több, mint harminc év elteltével semmit sem veszítettek aktualitásukból.

A szinódusi visszajelzések sajnos általános jelenséggé váltak meg nemcsak a papság, hanem a laikus hívek és az egyes plébániák felkészületlenségét az evangelizáció munkájára. Sokszor zárkózottság, befelé fordulás, bátortalanság jellemzi mind papjainkat, mind pedig a közösségeinket. Többen megnevezték a komfortzónához való ragaszkodást, valamint az igazán vonzó, befogadó közösségek hiányát. Tapasztalható, hogy kevés nemcsak a lelkipásztorok, diakónusok, hanem az elkötelezett egyházi munkatársak száma is. Híveink véleménye szerint több forrást és energiát kellene szánni a missziós munkára. Ugyanakkor általános az a téves meggyőződés a hívek körében, hogy az evangelizáció a „papok feladata” és sokszor ők maguk is idegenkednek a pap nélküli istentisztelet vagy evangelizáció számos formájától.

A világi hívek már azáltal, hogy részt vettek a szinódus egyházmegyei szakaszának munkájában és véleményt nyilvánítottak, kifejezték, hogy részesei az Egyház missziós küldetésének és megfogalmazták azt is, hogy több világi hívőt kell bevonni a missziós munkába, megfelelő képzést biztosítva számukra, ezen belül különösen is igény mutatkozik a nők és a fiatalok nagyobb szerepvállalására, munkájának értékelésére, hatékony visszacsatolására, illetve megfelelő lelki gondozásukra is. Ennek szellemében biztatjuk és bátorítjuk a világi híveket, hogy merjenek és akarjanak aktívabb szerepet játszani plébániáik életében, különösen is azokon a területeken, amelynek ellátására képzettebbek és alkalmasabbak, vagy lelkipásztoraiknak már nem futja erejéből.

MEGHALLGATÁS

Isten kinyilvánította Mózesnek, hogy látta népe szenvedéseit és meghallotta panaszát (Kiv 3,7). Az Úr számtalanszor tanúbizonyságot tett arról, hogy nem csupán hallja a nép kiáltását, hanem tetteivel oltalmazza és támogatja is őket. Szeretetének és odafigyelésének végső tette, hogy emberré lett és értünk adta önmagát. A meghall(gat)ás ezért több, mint pusztán a hangok érzékelése. Az igazi meghallgatás művészet, mert a másikkal való kommunikációba a szív azon képességét teszi első helyre, amely közelebb hozza az embereket egymáshoz és lehetővé teszi az igazi lelki találkozást (Evangélii gaudium 171.). Az Egyház szinódusi útját az Isten és az emberiség párbeszédének szolgálata határozza meg, hogy együtt haladjunk az Isten országa felé vezető közös úton (Vademecum 1.3.). Azt is meg kell állapítanunk, hogy a meg nem hallgatás és az ezzel járó meg nem értettség, főleg többszöri folyamodás után, csalódás- és megghiúsulásélmény okozója lehet, amely megnehezíti az azonosulást az Egyház tanításával és küldetésével.

A szinódusi konzultáción részt vevők többségének tapasztalata az, hogy az Egyházon belüli párbeszéd és az egyház civil intézményekkel, hivatalokkal folytatott párbeszéde nagymértékben személyfüggő. Általános észrevétel, hogy a párbeszéd ott és akkor zajlik eredményesen, ahol és amikor a résztvevők nyitottak egymásra és egymás megbecsülő tisztelete érvényesül. Fontosnak tartjuk és támogatjuk a világi krisztushívők azon jogát, hogy az Egyház javát érintő dolgokról véleményt nyilvánítsanak az Egyház pásztorai előtt és véleményüket a hit, az erkölcs és a pásztorok iránti tisztelet megtartásával, valamint a közjónak és a személyek méltóságának figyelembevételével a többi krisztushívőnek tudomására hozzák. (Vö. CIC 212. kánon 3. §.)

Nagyon sok szinódusi visszajelzésben fogalmazódott meg az igény a közösségi programokra, a fórumokra. Ezekre az alkalmakra feltétlenül szükség van, hiszen segítik egymás meghall(gat)ását és lehetőséget biztosítanak a személyes beszélgetésekre. Az igazi meghallgatást gátolja a felgyorsult világ, a munkahelyen támasztott elvárások, de az emberi irigység és vetélkedés megtapasztalása is, ezért sokan nem merik megosztani a másikkal sem bánatukat, sem örömeiket. Félnek és magukba zárkoznak, ezáltal önmagukat emésztik, ami nem csupán a közösségekben, hanem gyakran a családon belül is előfordul. Ezért tehát különösen is szükségesek a meghallgatás és beszélgetések olyan fórumai, mint a plébániai találkozások, a lelki napok, a közös kirándulások.

Arra buzdítjuk lelkipásztorainkat és mindazokat, akik plébániai közösségeinkben vezető szerepet vállalnak, hogy befogadó közösségként forduljanak minden jóakarató istenkereső ember felé, felhasználva a modern kommunikáció eszközeit, teremtsenek alkalmakat az egymással való beszélgetésre és meghallgatásra. Istenkereső testvéreinket pedig biztatjuk arra, hogy éljenek e lehetőséggel és állhatatosan keressék a befogadó keresztény közösséget.

MEGSZÓLALÁS, MEGSZÓLÍTÁS ÉS KOMMUNIKÁCIÓ

A megszólalás, a megnyílás és a kommunikáció témáját a II. Vatikáni Zsinat is érinti, és a fontosságukról szól: „A világi híveknek, mint az összes Krisztus-hívőnek (...) tudásukhoz, illetékességükhöz és rátermettségükhöz mértén szabadságukban áll, sőt olykor kötelességük is, hogy véleményt nyilvánítsanak az Egyház javát illető dolgokban. Ha mód van rá, mindez az Egyházban az e célra alapított intézmények által történjen, és mindig igazmondóan, bátran, okosan, tisztelettel és szeretettel azok iránt, akik szent hivataluk alapján Krisztus személyét képviselik.” (Lumen Gentium 37.)

Világosan tapasztalható az, hogy egyfajta paradigmaváltásra van szükség ahhoz, hogy az Egyház Testének minden tagja érezze, hogy fontos része az egésznek. Megváltozott az istenkereső ember közösségi tere és ezzel együtt a kapcsolattartás és a találkozások körülményei. Ezek olyan objektív strukturális adottságok, amelyek jelentős hatással vannak az

Egyház működésére és az evangelizáció módjaira. Míg korábban a templom volt a hívek és istenkeresők közösségi tere, addigra a harmadik évezred technológiai lehetőségei messzemenően kielégítik – főként a fiatal generációk- kapcsolódási igényeit, a horizontális periféria sokszor erősebbnek látszik a transzcendentális irányultságnál.

Ennek megfelelően az Egyház számára a 21. században elengedhetetlen fontosságú a tömegkommunikációs eszközök megfelelő használata. A szinódusi visszajelzésekből kitűnik, hogy a katolikus hívek nagy része ismeri és alkalmazza a modern kommunikációs eszközöket, olvassa a katolikus sajtót, ugyanakkor szinte egyöntetű az igény arra, hogy az Egyháznak sokkal nagyobb mértékben és sokkal hatékonyabban jelen kellene lennie a médiában, különösen is a szociális média területén.

A válaszadók megszólalásaikban a megszólalás mellett a megszólítás jelentőségét hangsúlyozták, különösen is a fiatalok esetében. Ebben segíthet a közösségi média, de még hatékonyabbnak tartjuk a személyes megszólítást és a felelősséggel járó feladatokra történő meghívást.

A lelkipásztoroknak megszólíthatóbbá kellene válniuk, és a hívek meghallgatására nagyobb figyelmet kell fordítaniuk. A papképzésbe a kommunikációt, mint tudományágat szükséges jobban beépíteni, megtanítani a papnövendékeknek az internet, a közösségi média és az egyéb tartalmak helyes és egészséges használatát, nemkülönben pedig a világi hívek e területen is hozzáértésükkel és aktív részvételükkel segítsék az Egyház misszióját.

A FIATALOK KÜLDETÉSE AZ EGYHÁZ ÉLETÉBEN

„Keljetek fel! Tegyetek bizonyosságot örömmel arról, hogy Krisztus él! Terjesszétek a szeretet és megváltás üzenetét kortársaitok között az iskolában és az egyetemen, a munkahelyen, a digitális világban, mindenütt. Az Úr, az Egyház és a pápa bízik bennetek, és megbíz benneteket, hogy tanúságot tegyetek mindazok előtt a fiatalok előtt, akikkel a mai kor „damaszkuszi útjain” talákoztok.” (Ferenc pápa üzenete a 36. ifjúsági világnapra, 2021. szeptember 14).

Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy a fiatalok lelkesedése és tenni akarása kimeríthetetlen és sokszor talán nem is kellően megbecsült és felhasznált forrás az Egyház számára: bennük van a tenni akarás és ugyanaz az átszellemült igazságkeresés, amely az ifjú apostolokban is megvolt. A fiatalok ismerik és felhasználják a modern világ eszközeit, képesek arra, hogy meg is szenteljék ezeket és kijelölik az evangelizáció új útjait azáltal, hogy jelenvalóvá teszik ott és ahol élnek, a jézusi örömhírt.

Az ifjúsági csoportok tagjai általában személyes megszólítás, meghívás hatására lettek a csoport tagjai. Csoportjaink legyenek mindig befogadóak, és ezt a nyitottságot fontos tulajdonságként azonosították, ami minden keresztényt kell, hogy jellemezze. A plébániákon belül ők is vágynak arra, hogy el- és befogadják őket: a közösségi tapasztalat, a valahová tartozás és az iránymutatás az, amit Egyházunk a fiatalok számára ma nyújtani tud.

Sajnos azt is megtapasztalják fiataljaink, hogy kortársaik körében a vallásgyakorlás és az istenhitről tett tanúság sokszor ellenkezést kelt, ami fakadhat a világ hatásából, a téves vagy hiányos információkból, az előítéletekből. A médiában megjelenő negatív hírek sok fiatalban torz képet alakítanak ki a vallásosságról, ezért is fontos, hogy ilyenkor az Egyház jobban hallassa hangját.

Alapvető tehát a fiatalok és az ifjúsági közösségek megbecsülése: számos csoport vállal feladatot plébániája életében: a templom és a plébánia körüli teendőkben, a közösségi alkalmakon, amelyeket sajátjuknak érznek, a táborok szervezésében, a karitatív szolgálatok számtalan formájában. Ahol ez nincs, igénylik, hogy kapjanak feladatot, megbízzanak bennük, hogy ezáltal értékesnek érezhessék magukat. A jövő szempontjából fontosnak érzik a befogadó, missziós lelkületet, a személyes tanúságtevést és a mélyebb spiritualitást, a hitelességet és a segítő szeretet gyakorlását mások felé.

Meg kell ismernünk a fiatalok nyelvét és igényeit, illetve biztosítani számukra a lehetőséget a közös élményekre és a találkozásra. Lehetőségre és bátorításra van szükségük ahhoz, hogy útitársainkká váljanak. Ebben különösen fontos szerep jut azoknak, akik vezető szerepet töltenek be: a lelkipásztoroknak, a közösségek vezetőinek és a hitoktatóknak, valamint a családközösségeknek, akiknek különös küldetésük, hogy átadják a következő generációnak az örömhír tapasztalatát. A meghívás ne térítés legyen, hanem arra az emberre és szükségleteire figyeljünk, akit meg akarunk szólítani.

A CSALÁDPASZTORÁCIÓ FONTOSSÁGA

„A család java döntő a világ és az Egyház jövője szempontjából.” (Amoris laetitia 31.) A család, mint a társadalom alapsejtje és az ember kiemelt kibontakozási tere a 21. századi pasztoráció egyik legfontosabb területe, annál is inkább, mert korunkban ezt éri a legtöbb támadás, családnak nevezve azt, ami nem család, és a családot nem Isten akarata szerinti közösségnek tekintve, hanem csakis és kizárólag egy olyan társadalmi konstrukcióként szemlélve, amelyet igény szerint lehet variálni.

A családpasztoráció területén is szükséges a személyes megszólítás és a kezdeményezés, nem elég a személytelen hirdetés. Különösen fontos, hogy papjaink és a lelkipásztori munkatársak családlátogatásokkal, családi programok szervezésével, szakértők és lelkiségi mozgalmak segítségével is igénybe véve forduljanak feléjük.

A LELKISÉGI MOZGALMAK JELENTŐSÉGE

„... egyértelmű jele vagytok az Egyház életerejének: missziós erőt és prófétai jelenlétet képviseltek, amely a jövőre nézve reményt ad nekünk. Nektek is, a lelkipásztorokkal és minden más hívő világi hívővel együtt felelősségetek van abban, hogy Isten szent, hívő népének jövőjét építsétek. De ne feledjük, hogy a jövő építése nem jelenti azt, hogy elhagyjuk a márt, amelyben élünk!” (Ferenc pápa beszéde a lelkiségi mozgalmak képviselőihez 2021. szeptember 16-án).

Tudatosítanunk kell, hogy „a test ugyan egy, de sok tagja van. A testnek ez a sok tagja mégis egy test.” (1Kor 12,12) Az Egyház a 21. században sem mondhat le arról a gazdagságról és sokszínűségről, amely kezdetől fogva jellemzi létezését: az egyházi mozgalmak és közösségek az Úr ajándékai. Olyan erőforrások, amelyek karizmáikkal az egész Egyházat gazdagítják és a mindennapokban lehetővé teszik az evangéliummal való találkozást.

A közösségekhez való tartozás egy radikálisabb keresztény életet is feltételez. Nagy belső erő és hit rejlik ezekben a közösségekben, amelyet szeretnének egyre mélyebben megélni és ezáltal is evangelizálni a környezetükben élőket. A közösségi életen kívül nagyon gazdag munkát végeznek: lelkigyakorlatokat és kurzusokat szerveznek, bekapcsolódnak az evangelizációs és karitatív tevékenységekbe, tanúságtételük a médiában is megjelenik.

A lelkiségi mozgalmak tagjai megfogalmazták, hogy az egyházi vezetők támogassák a lelkiségi és családmozgalmakat, lehetőségként és a Szentlélek ajándékaként tekintsenek rájuk. Kifejezték a vágyukat, hogy a plébánia legyen a közösségek otthona, segítője és szervezője. Egyházmegyei és egyházközségi szinten a közösségek létrehozása és működtetése elsődleges missziós feladat legyen, amely minden korosztályt magában foglal. Az élő kisközösségek léte az Egyház megújulásának a jövőjét is jelenti.

A mozgalmak általában a világi hívekre építik az evangelizációs munkájukat, de ezen felül választ is jelenthetnek az egyre égetőbb paphiány által felvett kihívásokra. Fontos, hogy a lelkiségi mozgalmak tagjai keressék útjukat a plébániai közösségen és a lelkipásztorokodáson belül, lelkipásztoraink pedig vonják be jobban a plébánia életébe a lelkiségi mozgalmak tagjait, készítsék fel őket a misszióra és tanúságtételre: az egyes lelkiségek, mint egy kincsesbánya sok új istentapasztalattal és egyháztapasztalattal, lelkiségi és evangelizációs módszerekkel is segíthetnek.

AZ ÜNNEPLÉS, MINT A KERESZTÉNY KÖZÖSSÉG ÉLETÉNEK KÖZÉPPONTJA

A liturgia és különösen is a szentmise, a II. Vatikáni Zsinat szóhasználatával élve, csúc és forrás. A keresztségben annak elnyerője az Egyház küldetésében részesedik, amely a liturgikus élet viszonylatában a tudatos, teljes, áhítatos, tevékeny, közösségi, külső és belső és így gyümölcsöző részvételben ölt testet. „Az Egyház (...) körültekintő gondoskodással arra törekszik, hogy a hívek ne csak mint kívülállók vagy mint néma szemlélők legyenek jelen a hitnek ezen misztériumán.” (Sacrosanctum concilium 48.) A tevékeny részvétel különböző azonban „kinek-kinek a maga kora, adottsága, életformája és vallási műveltsége szerint” (Sacrosanctum concilium 19). Ezért a gyümölcsöző részvétel megvalósítása mind a lelkipásztorok, mind pedig a hívő közösség állandó feladata.

Az Egyház liturgiája közösségi jellegű, amely mindig az adott település és egyházközség viszonyai között valósul meg. Hazánk összetett és sokszínű településszerkezete tükröződik vissza az istentiszteleti alkalmakban is: míg a kistelepülésen élő hívek egymást ismerik, addig a nagyobb városi közösségekben ez kevésbé jellemző. A válaszadók fontosnak tartották, hogy a lelkipásztor jó pásztor módjára ismerje övéit (Jn 10,14), akikkel a szentmisén találkozik. Sokan megfogalmazták, hogy a szentmisék, ünnepek után legyen lehetőség szóba elegyedni egymással és a lelkipásztorral is. Ezért ahol erre lehetőség van (agapé, közösségi terem stb.) erre megfelelő alkalmakat és helyszíneket kell teremteni. Természetesen szükséges ehhez a hívek segítsége, a közösségek „házigazda” szerepvállalása is, a lelkipásztor szerepe mellett ugyanis nem elhanyagolható a helyi hívek befogadó készsége, nyitottsága sem.

Emellett a szentmise nyelvezete, a pap és hívek közötti élő kapcsolat, illetve a szentmisén kívüli programok egyaránt hozzájárulnak a szentmise közösségi jellegének erősítéséhez. Ugyanakkor sajnálattal tapasztalható az is, hogy a hívek nagy része nem érzi szükségét annak, hogy a megszokottnál aktívabban bekapcsolódjon a szertartásokba: ne féljünk attól, hogy mit szólnak ahhoz mások, ha liturgikus feladatot vállalunk, tegyük a templomot a közösségi élet kiemelt színhelyévé és a liturgikus ünneplést a hét csúcspontjává, az első keresztények példája szerint, ahol „a sok hívő mind egy szív, egy lélek volt” (ApCsel 4,32).

A lelkipásztor egyik küldetése, hogy a hívek otthonra találjanak a templomban és sajátjuknak érezzék azt, valamint aktívan részt vegyenek a liturgián. Általánosságban jellemző, hogy a személyes feladatok bevonják, figyelmesebbé teszik a résztvevőt. Azt a közösségi formát, aminek minőségéért magunk dolgozunk meg, jobban is értékeljük. Szükséges és nagy igény mutatkozik a hívek aktívabb részvételére, ami megnyilvánulhat a felolvasói és zenei szolgálatban, csakúgy, mint a közvetlen oltárszolgálatban vagy más liturgikus funkciókban. A különböző adottságok azonban együttesen azt igénylik, hogy az adott közösség találja meg azokat a csatornákat, ahol ki lehet fejezni a találkozás nyújtotta örömet.

A konzultációk szerint a liturgikus alkalmak a hívek nagy többsége számára a szentmise ünneplésében öltenek testet. Csupán a legritkább esetben jelenik meg a szentmise mellett az Imaórák Liturgiájának közös ünneplése, a II. Vatikáni Zsinat recepciója e téren még várat magára. A liturgikus szertartásokat veszélyeztetheti a megszokás, kiüresedés, formalizmus és a liturgia szövegeitől és szimbolikájától való eltávolodás. Ezeket ellensúlyozandó tapasztalható az igény a liturgikus katekézisekre, illetve felnőttek hitoktatása keretében az Egyház tanításának és a liturgiának mélyebb megismertetésére, amelyek feltárják az Egyház ünneplésének kincsestárát, ami előfeltétele a tevékeny és tudatos részvételnek. Tapasztalatunk szerint főként a vidéki közösségekben a tevékeny részvétel a különböző népi vallásosság formáinak megélésében is testet ölt, amelynek ápolása ugyancsak fontos.

AZ EGYHÁZI SZERETETSZOLGÁLAT

Ti adjatok nekik enni (Mt 14,16; Mk 6,37; Lk 9,13) – szól Jézus a kenyérszaporítás csodája előtt a meglepett apostolokhoz, ezáltal is kijelölve az Egyház számára a szükségét szenvedőkről való felelősségvállalás útját. A hívő közösségekben az igehirdetés és a szentségek ünneplése mellett a diakónia „nem valamiféle jótékonyság, amit másokra is rá lehet bízni, hanem az Egyház küldetésének lényegéhez tartozik” (Deus caritas est 25). A közösségi imaélet elképzelhetetlen a diakóniai segítség és karitatív tevékenység nélkül.

Az irgalmasság cselekedetei a szükségét szenvedők iránt – az evangélium tanítása szerint – csak személyes odaadással, a szeretet, az igazságosság, a béke és az emberi méltóság tiszteletben tartása által valósulhat meg, korra, nemre, vallási hovatartozásra és politikai meggyőződésre való tekintet nélkül: ehhez elengedhetetlen a rászoruló és helyzetük személyes ismerete. Merjünk hát odalépni hozzájuk, ismerjük meg a rászoruló arcát és mi magunk is adjuk arcunkat a segítségnyújtásban.

Emellett azonban nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy az Egyház életét már kezdettől fogva jellemezték az irgalmasság gyakorlásának szervezett formái. A konzultációk nagy része az önkéntességet, a „civil társadalom” fontosságát hangsúlyozta, mint a megszólítás olyan formáját, amelynek köszönhetően megfelelő szakemberek vezetése mellett nemcsak az anyagi segítségnyújtás, hanem közösségek szervezése, lelki segítségnyújtás, a menekült családok integrálása, az idősek elmagányosodásának feloldása, vagyis Jézus példája szerint egy holisztikus, az egész emberre figyelő szeretetszolgálat valósulhat meg.

AZ EGYHÁZ MISSZIÓS JELLEGÉNEK MEGÚJÍTÁSA

„Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek.” (Mk 16,15) A szinodális felkészülés kiemelt lehetőség arra, hogy tudatosítsuk magunkban: Európa missziós területén mi magunk is misszionáriusok vagyunk.

A válaszadók döntő többsége a hit továbbadásának kulcsát a hiteles keresztény életben látja, a hit továbbadásának másik döntő eleme pedig a megszólalás, a kommunikáció. Fontos, hogy hitünkéről tudjunk és merjünk is beszélni. Ugyanakkor a hit továbbadása nemcsak értelmi síkon történhet: eszköze lehet a társadalmi felelősségvállalás is, ami megteremti a tettek és a szavak közötti összhangot.

A misszió soha ne legyen fölényeskedő vagy kioktató, hanem fakadjon örömből és a másik ember iránti tiszteletből: a misszió egyetemes küldetés, ami nemcsak a lekipásztorok és a hitoktatók feladata. A kommunista diktatúra évtizedeinek felfogása, az, hogy a hit magánügy, sajnos még ma is hat: sokszor a munkahelyen vagy a baráti kapcsolatokban nem „téma” a hit és a vallásos meggyőződés, viszont a szinodális folyamatban megfogalmazott véleményünk csak akkor válik életté, ha erről a mindennapi életben tanúságot is teszünk.

ÖSSZEGRZÉS

A konzultáción részt vevők többsége kiemelte, hogy a szinodalitás gyakorlatának előfeltétele egymás kölcsönös meghallgatása és a nyitott párbeszéd. Önmagunk formálása és fejlődése a szinodalitásban csak úgy lehetséges, ha készség mutatkozik arra, hogy együtt tűzzünk ki célokat, és egymással összefogva tegyünk meg mindent elérésük érdekében.

Az Egyház nem öncélú, hanem a Jézustól kapott küldetését teljesíti és az igazságról tesz tanúságot, ezért a szinodalitás teljes félreértése, ha azt egyéni véleményünk közlésének és megvalósulásának fórumának látjuk, hanem a hiteles keresztény feladat az, hogy azokat az utakat keressük, amelyek az örök igazságot jobban megvilágítják. Az aktuális kihívásokra

válaszoló és az Egyház eredetéhez hű szinodalitás a leginkább célravezető út a rész- és a világegyház életét érintő fontos döntések előkészítésében, meghozatalában, megvalósításában és hatásainak figyelemmel kísérésében.

Az istengyermeki szabadság megélése lehet a liberális szabadosság alternatívája. A hagyományokra, megszokásokra, parancsokra és ószövetségi törvényekre építkező szemlélet nem a szeretetre, hanem a megfelelésre fókuszál, amit maga Jézus is egyértelműen elítélt a farizeusi magatartás éles kritikájával. Meg kell tanulnunk kontemplatív módon közelíteni az egzisztenciális kérdésekhez és meg kell találnunk azt a módot, hogyan lehet ezt a hívek között egységesen képviselni.

Jelen dokumentum összegzi és szintetizálja a konzultáción részt vevők reflexióit: közös felelősségünk és küldetésünk, hogy az így megfogalmazott igazságot tettekre is váltsuk (Vö. Mik 6,8) és tanúságot tegyünk erről minden ember előtt (Mt 28,19).

Budapest, 2022. június 1.

A MAGYAR KATOLIKUS PÜSPÖKI KONFERENCIA